

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	8
Uilen	10
Eekhoorns	12
Duiven	14
Luiaards	16
Spinnen	18
Dolfijnen	20
Vuurvliegjes	22
Reuzenpanda's	24
Octopussen	26
Vliegen	30
Kwallen	32
Olifanten	34
Hazen	36
Beren	38
Kolibries	40
Zalmen	42
Gieren	44
Slangen	46
Lynxen	48
Flamingo's	50
Kreeften	52
Tasmaanse duivels	54
Leeuwen	56

Monarchvlinders	58
Krekels	62
Schildpadden	64
Pinguïns	66
Naaktslakken	68
Wolven	70
Adelaars	72
Oesters	74
Krokodillen	76
Vossen	78
Kikkers	82
Noordse stern	84
Chimpansees	86
Tuatara's	88
Kraaien	90
Otters	92
Walvishaaien	94
Mieren	96
Bijen	98
Vleermuizen	100
Koala's	102
Het geschenk van ons mens-zijn	104
Zorgen voor onze dierenfamilie	106

44 LEVENSLESSEN UIT HET DIERENRIJK

Of je nu in een stad of op het platteland woont,
in Breda, Boston of Timboektoe, de natuur is overal!
Kijk maar eens goed ... ongelooflijke wezens in alle
soorten en maten leven op elk plekje van deze planeet,
die we ons thuis noemen. In de boom zit een kraai
naar je te kijken. Over de grond glijdt een slak weg.
Aan een draad hangt een spin en in de bosjes naast
je schuur slaapt een vos.

Recht onder je neus is er een wereld van verborgen
magie en wonderen. Wilde dieren kunnen ons veel leren.
Elk dier heeft prachtige gaven om met je te delen,
maar dan moet je er wel even bij stilstaan.

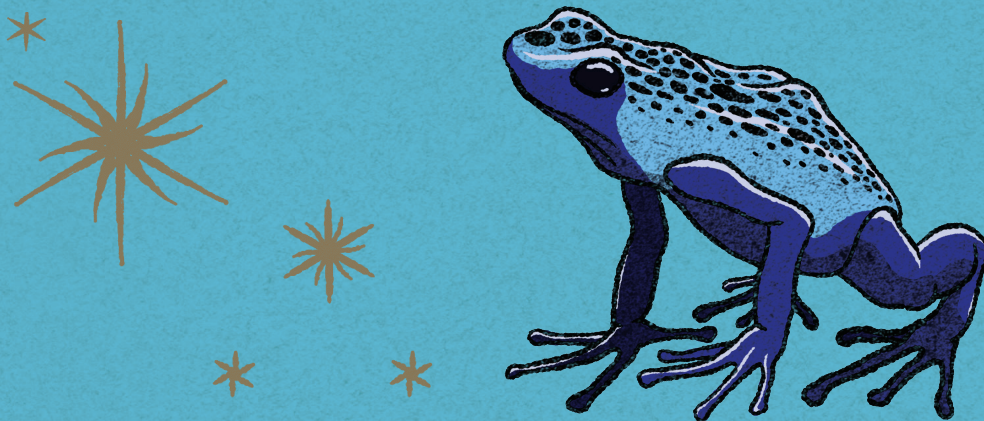

Als je naar hun karakter, gewoonten en manier van leven kijkt, snap je hoe belangrijk sommige dingen zijn, zoals op zijn tijd uitrusten, samenwerken, je aanpassen, vriendelijk zijn, doorzetten en luisteren naar elkaar. De levenslessen die dieren ons schenken doordat ze zijn wie ze zijn, kunnen ons helpen om beter voor onszelf en voor elkaar te zorgen.

Dus sla de bladzijde om en ontdek welke geschenken onze dierenvrienden ons geven. En onthoud goed — als je niet met je neus in dit boek zit, houd dan buiten je ogen goed open.

In, op en onder elke boom en elke bloem houden zich betoverende geheimen schuil, klaar om zich aan jou te laten zien.

DUIVEN

weten wat thuis is

Een vredig gekoer in het park, het geklapper van vleugels in je straat – duiven zijn overal aanwezig – maar kijk je wel eens écht naar ze? Ze lijken heel gewoontjes zoals ze paraderen en pikken en murmelen in parken en op stoepen. Niet veel van ons weten dat het geheime helden zijn! Laten we wat verder kijken dan hun glinsterende nek en veelkleurige veren. Want hun talent is onzichtbaar omdat het vanbinnen zit: hun thuisinstinct.

Als ze zes weken oud zijn, weten duiven wat 'thuis' is. Als je ze dan ver weg loslaat, vliegen ze regelrecht terug naar hun til. Niets kan hen tegenhouden – geen sperwerklaauw, slang, rook, straffe wind of geweerschot. Zelfs wanneer ze meer dan duizend kilometer ver weg zijn, al zouden ze geblinddoekt zijn of niet goed horen, ze vliegen terug naar huis.

Om te ontdekken hoe hun innerlijk kompas werkt, hebben we ze gevolgd met vliegtuigen en helikopters. We hebben ze zendertjes meegegeven. Maar nog kennen we hun geheimen niet.

Misschien stemmen ze zich af op het elektromagnetische veld van de aarde of zoeken ze hun weg via reuk of herkenningstekens, of een combinatie daarvan. Maar al begrijpen we het niet, we bewonderen hun talent al duizenden jaren. In oude Egyptische tomben en op Mesopotamische kleitabletten zijn afbeeldingen van duiven gevonden. Akbar, een Mongoolse keizer uit het zestiende-eeuwse Zuid-Azië, hield 20.000 duiven. Duiven brachten boodschappen voor ons over, dwars door de bombardementen van de Tweede Wereldoorlog, en volgens de legende brachten ze het nieuws van de verovering van Gallië naar het oude Rome.

Jij weet ook hoe je de weg naar huis vindt. Thuis is soms een plek, soms zijn het mensen en soms een gevoel. Ze zeggen: thuis is waar je hart is, waar je je veilig en op je gemak voelt. Het maakt niet uit hoe ver je op een dag zult reizen, hoe lang je weg zult zijn en hoe vaag je de terugweg herinnert, jij kunt ook door de wolken navigeren. Koers terug naar die plek of die mensen of dat gevoel, net als de duiven die vliegen en vliegen, de winden trotserend, luisterend naar de lokroep van thuis.

VUURVLIEGJES

weten hoe je vanbinnen kunt stralen

Heldere lichtjes in het donkere bos, wie zijn jullie?

Zwevende sintels?

Sterren die op aarde zijn gevallen?

Een gouden flits op een zomeravond –
dit is het uur van de vuurvlieg.

Sluip over de natte grond, wikkel
jezelf in maanloos donker. Fluister ...

Zie je de geheime codes van deze kever?

Een flikkering, een vonk, een glinstering.

Vuurvliegjes gloeien vanbinnen
en stralen naar buiten,
de aarde verlichtend door
alleen maar te zijn wie ze zijn.

Ze leven slechts een paar weken, om een maatje te vinden.
Ze flitsen en fladderen
een roep en een antwoord,
een duet van vonken, gezongen in het duister.

Een vuurvliegje weet dat er vanbinnen een
licht is dat zelfs in de donkerste nachten
schijnt. Lieve jij, vergeet nooit om naar
binnen te kijken. Ook jij bent een
schijnsel in een zee van licht.

Vuurvliegjes maken licht
door bioluminescentie:
ze gebruiken stoffes in speciale
organen in hun staart.
Elke soort heeft zijn eigen
patroon van lichtflitsen,
waardoor de kevers de juiste
partner kunnen vinden.

KWALLEN

weten hoe ze de stroom moeten volgen

Van de inktzwarte oceanen tot in flonkerende, ondiepe wateren, overal drijft de kwal met zijn betoverende vormen: een vliegende schotel, een opbollende zak, een glinsterende wolk, een gloeiende maan.

Vrij zwemmend,
zijn lichaam vol oceaانwater,
meestal niet meer dan een paar maanden
levend – volgt de kwal de stroom.

Als hij hersenen had, zei hij misschien:
'Laten we kalm aan doen.
Waarom maak je je zo druk?'

Oeroude overlever, paraplu van licht,
leer ons hoe wij zonder veel inspanning
kunnen bewegen, sierlijk voortglijden, zeilen
en dobberen, leer ons de stroom te volgen
in een rustgevende zee.

Kwallen behoren tot de oudste dieren op aarde. Ze drijven al 500 miljoen jaar in de wereldzeeën.

HAZEN

weten snel te handelen

Wanneer je een keer hoog in de bergen bent, in het slapende winterwoud, stop dan eens, houd je muisstil en kijk goed rond. In de glinsterende sneeuw kun je hem amper zien: de sneeuwhaas die daar zit te knipogen. Hij zit je te bestuderen om te kijken of je gevaarlijk bent. Beweeg één millimeter en hij is weg! Snelheid is het geheim van dit langpotige dier, dat in een flits verdwijnt.

Noem hem geen konijn – hazen zijn heel andere dieren. Ze zijn groter, hebben langere oren en wonen boven de grond. Het zijn experts in stilzitten. Daardoor zijn ze op de toendra, in woestijnen, graslanden en bossen zo goed als onzichtbaar. Maar hun grootste talent ligt in snelheid. Hun jongen worden geboren met een warme vacht en hun grote ogen wijd open – klaar om weg te rennen. Binnen een paar minuten kunnen ze rondspringen, binnen een paar uur kunnen ze al in galop.

A stylized illustration of a brown hare in a winter setting. The hare is shown in profile, running or leaping across a snowy ground. It has long, upright ears and is surrounded by green bushes and a large tree trunk on the right. The background features a blue sky with white clouds and several large, starburst-like snowflakes. The hare is positioned in the lower half of the page, with its body angled towards the right.

Volwassen hazen kunnen wel 70 kilometer per uur rennen. Ze zigzaggen, kunnen op topsnelheid 90 graden draaien, en wel zes meter ver springen. Een ademteug, een hartslag en één sprong ... daar zeilen ze door de lucht! Hazen behoren tot de snelste van alle landzoogdieren.

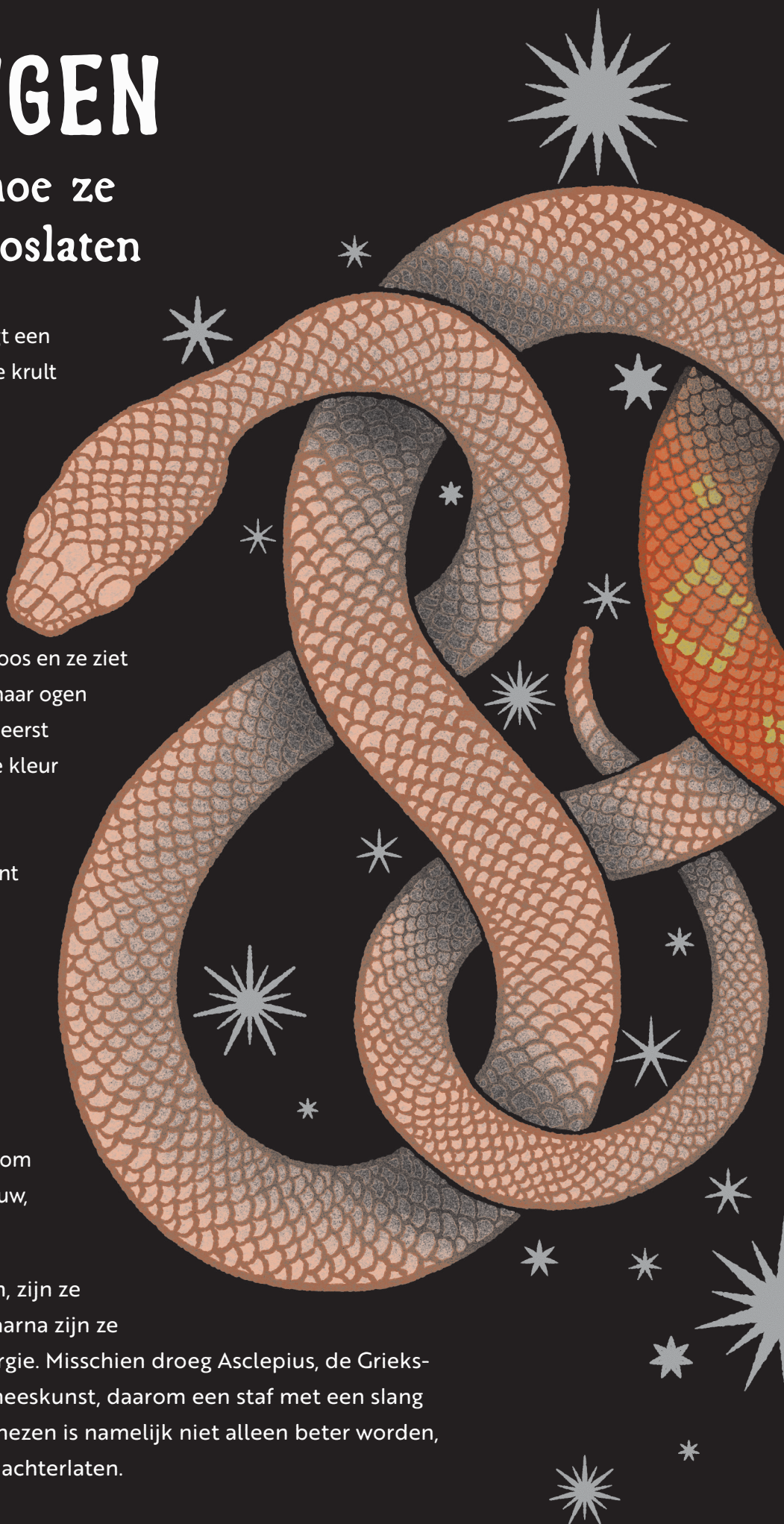
Mensen hebben vaak gedacht dat hazen bedriegers zijn. Misschien wel omdat ze zich in het volle zicht kunnen verstoppen en in een oogwenk kunnen verdwijnen. Van de Japanse eilanden tot de Amerikaanse kusten, van de noordelijke Britse Eilanden tot ver in Afrika vertellen mensen elkaar verhalen over hazen die gedoe veroorzaken. Maar eigenlijk kunnen we juist veel van ze leren: wanneer het slim is om stil te zitten en af te wachten, en wanneer het juist beter is om snel in actie te komen.

SLANGEN

weten hoe ze moeten loslaten

Kijk, daar in het gras ligt een mooie, lange slang! Ze krult en kronkelt op een wonderlijke manier. Dit is een bijzonder moment, iets zeldzaams dat geweldig is om te zien: deze slang staat op het punt haar huid af te werpen. Ze lijkt lusteloos en ze ziet er saai en grauw uit, maar haar ogen zijn weer helder, nadat die eerst een troebele, blauwachtige kleur hadden gekregen. Doordat ze nu haar kop langs een scherpe rots wrijft, verschijnt er een scheur in haar vel. Wiegelend en rukkend pelt ze stap voor stap haar oude huid af, als een sok die binnenstebuiten wordt getrokken. Algauw ligt die op de grond, broos en wit. De slang glijdt weg zonder om te kijken. Ze is weer als nieuw, haar kleuren sprankelend.

Voordat slangen vervellen, zijn ze verdoofd en lusteloos. Daarna zijn ze weer levendig en vol energie. Misschien droeg Asclepius, de Grieks-Romeinse god van de geneeskunst, daarom een staf met een slang eromheen gewikkeld. Genezen is namelijk niet alleen beter worden, 'als nieuw', maar ook iets achterlaten.

Van de savannes van Zuid-Afrika tot de tropische wateren waarin zeeslangen zwemmen, overal ter wereld moeten slangen vervellen en loslaten. Op deze manier worden ze zo'n vier keer per jaar herboren. Of het nou om een adder of een mamba gaat, om een cobra of een kousenbandslang, een slang kan alleen groeien als hij vervelt. Daarmee kan hij tegelijk huid weggooien die beschadigd is of vergeven van schimmels en parasieten.

Vervellen moet dus, maar kan ook gevaarlijk zijn voor slangen. Een tijdje zijn hun ogen vertroebeld en hun zintuigen verdoofd. Dan zijn ze kwetsbaar voor roofdieren. Maar als ze zichzelf niet volledig bevrijden van hun huid, is het risico nog veel groter. De oogkap (een schaal die het oog bedekt), die net als de huid moet losraken, kan dan blijven hangen waardoor de slang blind wordt. Als een stuk huid niet losgemaakt wordt, kan het de slang doden of insnoeren. Dus voel je maar vereerd als je het grote geluk hebt dat je een slang succesvol ziet vervellen!

Net als slangen leren en ontwikkelen we ons – en laten los. Is er iets waarvan je niet beseft dat je eruit gegroeid bent? Iets wat je, net als de slang, beter achter je kunt laten? Het kan een bezitting zijn die oud en versleten is en die je niet langer gebruikt. Het kan ook een plaats zijn die je zou willen verlaten of een hobby of gewoonte waarmee je wilt stoppen.

Ook wij moeten 'vervellen' om te kunnen gedijen. Als de tijd rijp is, wees dan als de slang en laat het oude zonder aarzelen los.

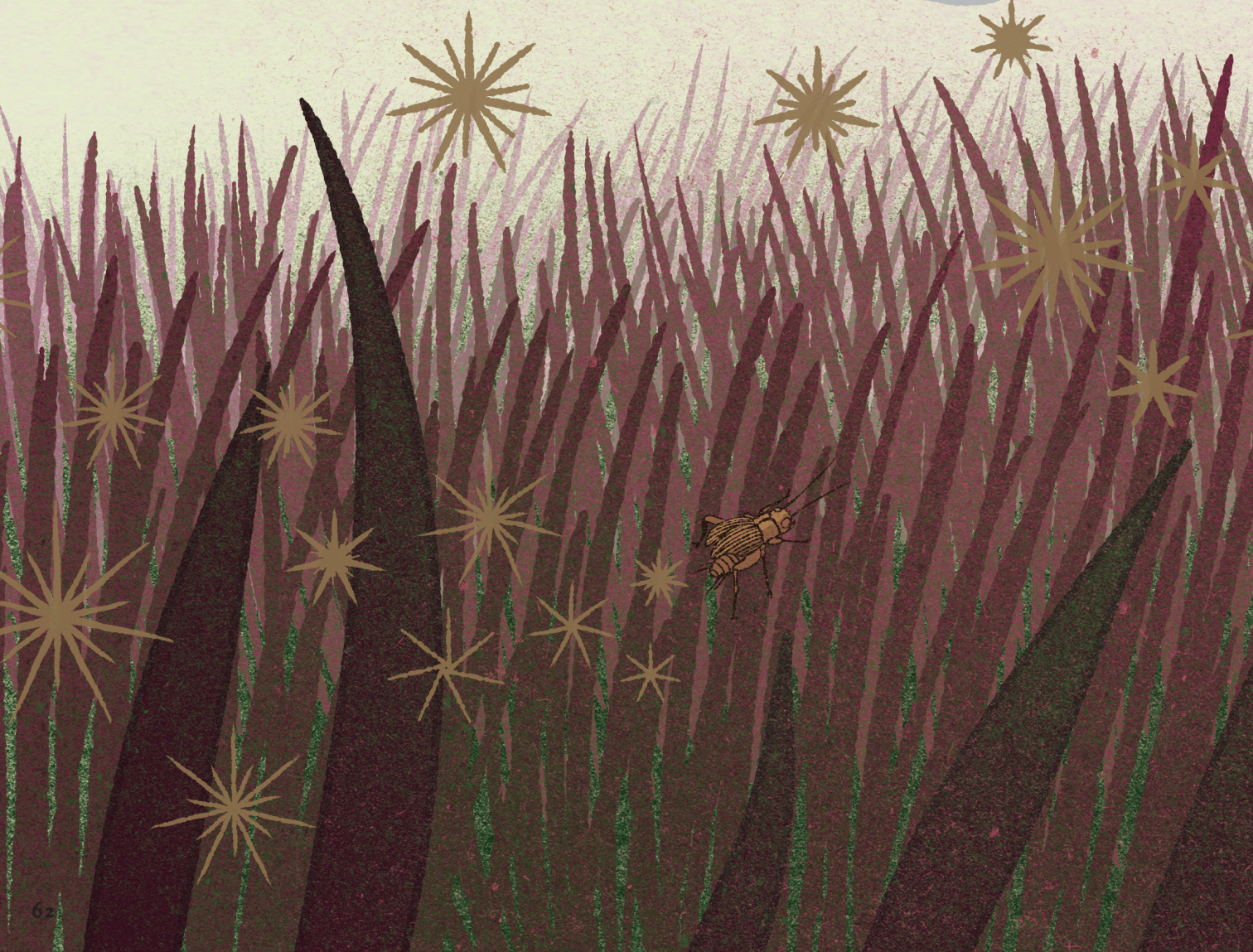
KREKELS

zingen de sterren van de hemel

Wanneer het daglicht wegsterft,
de aarde uitademt en tot rust komt,
wordt de avond gevuld met een lied.

Getjirp klinkt op uit het gras –
de klanken voegen zich samen
tot een wiegeliedje voor ieder die luistert.

De akkoorden die over de velden golven,
de hoge, trillende melodie
in de vallende schemer – deze symfonie in de nacht –
het is het geluid van het leven zelf.

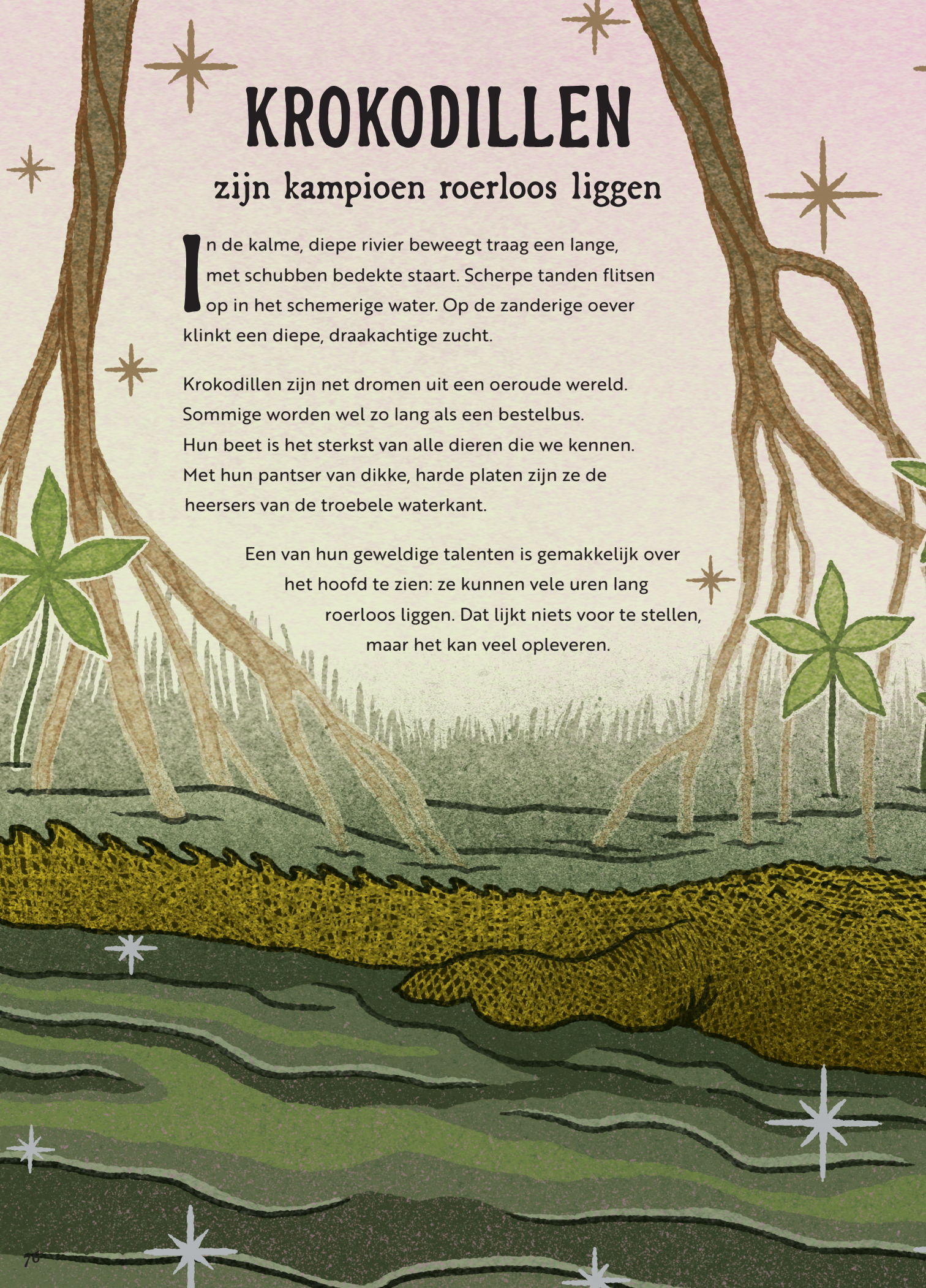
Want mannetjeskrekels roepen de vrouwtjes
met hun unieke zang,
dat ontstaat door het wrijven van hun vleugels.

Ook onze stemmen zijn deel van ons lichaam.
Onze mond en keel kunnen trillen en zoemen.
Met onze muziek brengen we de wereld tot
leven, vieren, danken en treuren.

Zelfs als jouw lied soms heel zacht is,
en jij de enige bent die het hoort,
waarom zou je niet zingen?

Krekels maken,
net als bijvoorbeeld
sprinkhanen, geluid door
het ene lichaamsdeel over
het andere wrijven. Dat
noem je 'stridulatie'.

KROKODILLEN

zijn kampioen roerloos liggen

In de kalme, diepe rivier beweegt traag een lange, met schubben bedekte staart. Scherpe tanden flitsen op in het schemerige water. Op de zanderige oever klinkt een diepe, draakachtige zucht.

Krokodillen zijn net dromen uit een oeroude wereld. Sommige worden wel zo lang als een bestelbus. Hun beet is het sterkst van alle dieren die we kennen. Met hun pantser van dikke, harde platen zijn ze de heersers van de troebele waterkant.

Een van hun geweldige talenten is gemakkelijk over het hoofd te zien: ze kunnen vele uren lang roerloos liggen. Dat lijkt niets voor te stellen, maar het kan veel opleveren.

Roerloosheid kan je helpen bij het jagen,
of als je je wilt camoufleren of verstoppjen.

Kijken, wachten, staren ... Krokodillen liggen
doodstil, hun ogen en neusgaten net boven water,
totdat er een prooi langskomt.

Als je eens wat tijd over hebt, kun je kijken wat er gebeurt als
je je niet beweegt. Het kan je helpen iets op te merken wat
je nog nooit eerder hebt gezien.

Wat voor bijzondere dingen zouden dat kunnen zijn, terwijl
je je in de stroom van het leven stilhoudt, wakker en
aandachtig, en de wereld aan je voorbijtrekt?

CHIMPANSEES

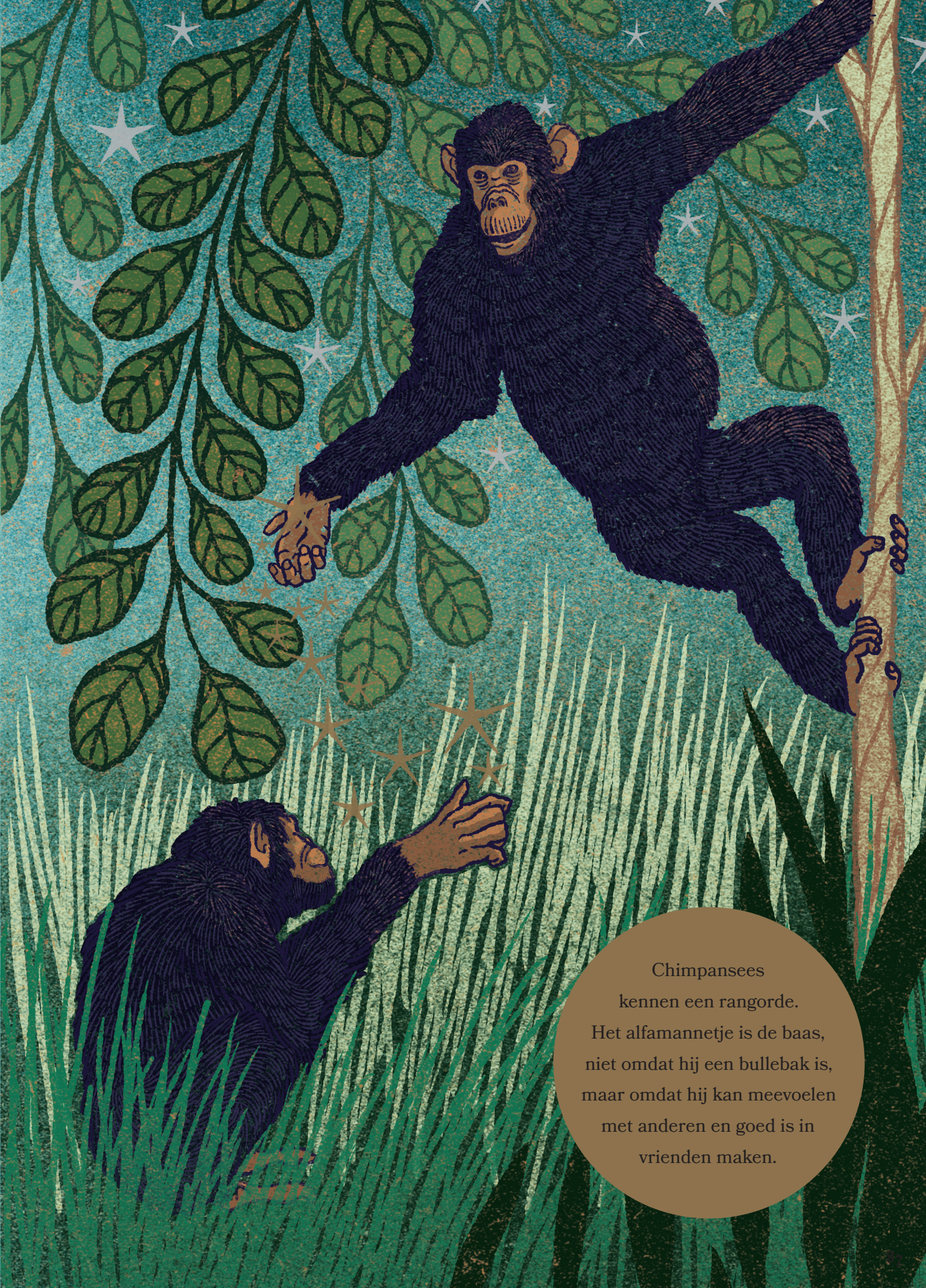
weten hoe ze het weer goed kunnen maken met elkaar

Ze zijn levendig, sociaal en lawaaierig; overal waar chimpansees zijn, is het feest. Moet je zien hoe ze door de bomen zwieren en door bos en veld schommelen, van Senegal tot Tanzania. Ze brengen veel tijd met elkaar door, kakelend, krijsend en poetsend. Met hun vacht lijken ze zo anders dan wij, maar in feite zijn het onze naaste dierenfamilieleden.

We hebben veel dingen gemeen en er zijn veel dingen die we van elkaar kunnen leren. Chimpansees behoren tot de weinige dieren die gereedschap gebruiken, bijvoorbeeld stenen om noten te kraken en takjes om termieten te vangen. Ze zijn heel nieuwsgierig en leren door naar anderen te kijken. Net als wij hebben ze verschillende karakters. Er zijn verlegen en voorzichtige apen, opscheppers en leiders. Ze lijken complexe emoties te hebben, al weten we niet precies wat ze voelen. En ze communiceren constant door te blaffen, brullen, grommen en schreeuwen, en soms door op boomstammen te trommelen.

Omdat ze in groepen leven, kun je verwachten dat er af en toe gevochten wordt. Maar één ding wat chimpansees ons kunnen laten zien is wel hoe je het daarna weer goed kunt maken. Zelfs na een enorme vechtpartij waarbij ze elkaar achterna zaten, op hun borst roffelden, krijsten en hun tanden lieten zien, wordt alles vergeven en vergeten. Je ziet de emotie op hun gezicht als ze de verschillen opzij zetten en elkaar omhelzen. Soms steken ze hun handpalm omhoog waarmee ze om steun of vergeving lijken te vragen. Door elkaar te vlooien, herstellen ze hun band; ze pruttelen met hun lippen en maken pop-pop-pop geluidjes om te laten zien dat ze weer gelukkig en tevreden zijn.

Conflicten horen erbij als je samenleeft, maar ze hoeven geen groot probleem te zijn. Ze kunnen leiden tot verdeeldheid, maar ook tot een grotere saamhorigheid. Wat als we ons zouden laten inspireren door de chimpansees en onze gevoelens niet oppotten, maar er eerlijk en met respect over praten? Als we zouden luisteren naar andermans mening, en ruzies weer goed konden maken? We zouden geweldige vriendschappen opbouwen!

Chimpansees
kennen een rangorde.
Het alfamannetje is de baas,
niet omdat hij een bullebak is,
maar omdat hij kan meevoelen
met anderen en goed is in
vrienden maken.

KOALA'S

zijn meesters in slapen

Kijk in een geurig eucalyptuswoud
in zuidoost Australië eens omhoog ...
misschien zie je het achterwerk
van een zeer geliefd buideldier.

De koala leeft alleen van bladeren
en heeft daarom niet veel energie.
Geen wonder dat hij een groot talent
heeft voor slapen!

Genesteld in een vork van een gomboom,
opgekruld in de kou, of met bengelende
poten in de dampende avondlucht,
ligt hij minstens achttien uur per dag te dutten.

De vreedzame koala lijkt te weten dat
slaap het geheim is van een goed leven.
Lichaam en geest herstellen ervan.

Elk schepsel klein of groot moet zich
van tijd tot tijd overgeven aan de slaap.

Zoek voor jezelf een veilige plek,
ver weg van drukte en rumoer,
een toevluchtsoord of schuilplaats –
jouw versie van een grote boom.

Laat onder de deken van sterren
alle zorgen los.

Zeil als de lome koala
zoetjes naar dromenland –
het magische rijk van de rust.